

על גטין וקדושין ובאמת הם עדים פסולים וייפסלו הקדושין. (מאידך יש לומר לפי שיטת ה'תומים' שכל עוד לא פסלו את העד בב"ד, הרי הוא כשר לעדות, גם אם לאמיתו של דבר עברו על 'לא תענה' בהעידם עדות שקר). – בספק זה ובשאר ענינים המסתעפים, דן בהרחבה בספר 'מנחת שלמה' פב. (וע"ע בחדושי הגרשש"ק – כתובות כו).

רב נחמן כרב הונא, ורבא – עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות, לא' – היה ניתן לחלק באופן אחר: בנידון של רב הונא, הספק על כשרות העדים נולד קודם שהיה נוגע לעדות מסויימת, ואז מועילה חזקת-הכשרות להכשיר העדים לכל עדויות, גם להוציא ממון. אבל כאן הספק נולד לאחר שהעידו, וכבר נוגע הדבר לממון – אפשר שבכגון זה לא דיבר רב הונא.

ואולם מהשוואת הגמרא, ומדברי רב נחמן (שהלכה כמותו), מבואר שאין לחלק בכך, ולעולם מעמידים את העדים על חזקת כשרותם, גם לאחר שבא לפנינו הנידון הממוני. (עפ"י שערי ישר ב,ב). וכן מוכח, על כל פנים משיטת רב נחמן, שבהכחשה אין אומרים 'עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה', לפי שאין זה פסול ודאי אלא שמספק אין אנו מקבלים העדות, ולכך מקיימים את עדות אהבתא, שעליה לא היתה הכחשה. (עפ"י מחנה אפרים – עדות ו. וכ"כ בפני יהושע – ב"ק עג. וע' בהגהות רעק"א על המחנ"א, ובספר 'ברכת שמואל' לו; חדושי הגרשש"ק – כתובות כד כה; קובץ שעורים להלן מא, אות קעג; קהלות יעקב – כב).

פרפראות לחכמה

'אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי אליבא דרב הונא' –

'...ויש חכמה באומות העולם להשיג גם כן הכרת השם יתברך, וכמו שהשיגו כל פילסופי יוון וערב הקדמונים מחמתם גם כן, רק מכל מקום לא נשתנה על ידי זה לבם כקוצו של יו"ד, ולא היה הקב"ה דר בלבבם כלל, רק בלבבות בני ישראל, שלהם נמסר התורה שבעל-פה, פירוש, התגלות הבינה שבלב על ידי הדיבור, ולכך דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב (גטין ס:), כי עיקר דברים שבע"פ בדיבור שעל ידו מתגלה מה שבלב.

וכמו ששמעתי על לשון רז"ל בכל מקום 'אליבא דרב פלוני' כי כל המימרות שלהם היו כפי לבו, ובמקום 'אדעתיה' אמרו 'אליבא' שהוא מן הלב...'. (ליקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 105)

דף לב

'אנן אחיתניה ואנן מסקינן ליה' – על מהות חזקה זו, שמעמידים את הכהן על חזקת כשרותו ב'תרי ותרי', – אם משום שהכשרנוהו תחילה על פי העד, וזה היה מצבו הקודם, או משום שחזקת האב מועילה לבן – ע' רשב"ם, תוס' ורמב"ן כאן; רש"י כתובות כו: והאריכו בבאור ענינים אלו באחרונים – ע' רעק"א וקובץ שעורים; שערי ישר ב,ב; חזון איש אה"ע ב,כה; אפיקי ים ח"א כו; בית ישי – ג; נח,א; שו"ת אגרות משה אה"ע ח"א מא,ה.

'רבי יהושע בן קרחה אומר: אפילו בזה אחר זה' – 'בעלמא נאמנות עדים היא אעובדא,

ונאמנות הודאת בע"ד אתוצאה, אבל בצירוף עדות נאמנות רק אתוצאה. ומהאי טעמא נלענ"ד כדברי הקצה"ח (סי' ל' ס"ק ד) דלא מהני צירוף עדות אקנס, דבקנס קודם גמר-דין אין תוצאה, וגם בענין דיקנסוהו אמצעה מסוים. וקצרת'י. (מהגר"א נבנצל שליט"א)
 (ראה עוד בענין זה במובא בכתובות כו: - גליון לב. ועוד בענין עדות המיוחדת ע' גטין לג - חוברת ז).

(ע"ב) 'גחין לחיש ליה לרבה, אין שטרא זיפא, מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס...'
 - המהרי"ק (בשורש קיה, שאלה ה'. מובא בב"י וסמ"ע - חו"מ טו) נשאל בבעל-דין הבא בתביעות מסוימות על חברו, ולדיין גילה את כוונותיו האמתיות בתביעתו, אלא שאמר לדיין לדון על פי הטענות הגלויות ולא על פי דבריו שאמר לו - האם מותר לו לדיין לעשות כן. והשיב, זו לשונו: 'אשר שאלת: ראובן ושמעון שבררו לוי לדיין... האם יש ללוי הדיין לדון על פי טענה כאשר בקש ממנו שמעון או אם יש לדון על פי מה שנתבאר לו מפי שמעון, ואם כי לא רצה לבאר בתוך הטענות; -
 לע"ד נראה דבר פשוט יותר מביעותא דכותחא, שעל הדיין מוטל לדון על פי האמת אשר נתאמת אצלו, ולא על פי הטענות אם הם מכחישות את האמת, כי למה תהא האמת נעדרת מפני טענות רמאות, חלילה והס.

ואם היה זה צריך עליו ראייה, נראה לע"ד שיש להביא ראייה מפרק חזקת הבתים: 'ההוא גברא...'/ ומדקאמר התם 'גחין ולחיש ליה לרבה' משמע דלבעל דינו היה טוען דשטרא מעליא הוה, אפילו הכי אמר רב יוסף דהלכתא כוותיה בדיני, דלא מהימן במגו, כיון שהודה ולוחש לדיין שהשטר היה מזויף, ואף על פי שלבעל דינו מסתמא היה טוען דשטרא מעליא הוא הוה, דאם לא כן, מה היה משיב חורפו דבר הטוען עליו ששטר מזויף היה, והוא לא רצה להודות אלא דגחין ולוחש לרבה כו', - אלא ודאי משמע דאע"ג שהיה טוען לבעל דינו ששטר כשר היה, כיון שהודה לדיין ששטר מזויף היה, לא דנו על פי טענתו אלא על פי הודאתו... וזה דבר פשוט'. (וע"ע ב'אמת ליעקב' כאן).

'אמר רבה: מה לו לשקר, אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא. אמר ליה רב יוסף: אמאי סמכת, אהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוא' - כמה הסברים ניתנו במחלוקת זו שבין רבה לרב יוסף, ובהכרעת רב אידי בר אבין:

- משיטת ר"י (בתד"ה אמאי) נראה, שנחלקו אם אומרים 'מגו' במקום שהוא מבוסס כולו על טענת שקר שהיה נצרך לטעון תחילה, כמו כאן, שאילולא שטען 'הוא שטרא', לא היה לו כח של 'מה לי לשקר', (שאילו טען מתחילה שהוא מזויף, אלא שהיה לי שטר אחר ואבד, אין אומרים שיהא נאמן ב'מגו' שהיה אומר שהוא שטר אמת - שאינו חצוף לומר כן. - עפ"י בית הלוי). או באופן שונה: האם אומרים 'מגו' במקום שהוא חוזר בו מטענתו הראשונה.

ורב אידי שהכריע בין קרקע לחוב, נראה מדברי ר"י (בד"ה והלכתא), שהוא סובר שאף שאומרים 'מגו' באופנים אלו (וכרבה), אין אומרים מגו להוציא ממון מחזקתו אלא להעמיד ממון. (עפ"י בהגר"א חו"מ פב בריש דיני מיגו; אמת ליעקב. וקיימא לן כרב אידי. ולפירוש זה מוכח שלהלכה אין אומרים מיגו להוציא. ואולם יש לדחות, שדוקא מיגו כזה, שאינו טוב כל כך, מפני הסברות הנזכרות, אין מוציאים ממון על פיו).

- מדברי הריב"ם (בתוס'. וכן נראית דעת ר"י בן מגאש - ע' בנמוקי יוסף ובחודשי אנשי שם) נראה, שמחלוקת רבה ורב יוסף היא, האם אומרים 'מגו' להוציא ממון; לדעת רבה אומרים, (ואפשר שסבר רבה שבקרקע אין זה נחשב מיגו להוציא, אך ממה שאמר רבה כן גם בשטר חוב, ושם הלא ודאי הוא מוציא ממון, מבואר שלדעתו אומרים מיגו להוציא), ולרב יוסף אין מיגו מועיל להוציא ממון. והסיק רב אידי, שאכן אין אומרים מיגו להוציא, אלא שבקרקע, כיון שהיא בידו עתה, הרי זה 'מיגו להתחייב' ולא 'להוציא'.

א. ואע"פ שלרב יוסף נחשב זה כ'מוציא', – בזה פסק רב אידי שלא כמותו.

ושיטת הריב"ם (מובא בתוס' ריש ב"מ, ד"ה וזה), שבאמת גם לרבה אין אומרים מיגו להוציא ממון, אלא שכאן יש מיגו טוב יותר, 'מיגו דאי בעי שתיק', שאין צריך טענה נוספת על השטר, רק שלא היה מודה לטענת השני 'שטרא זיפא הוא'.

ולפי"ז יש מקום לומר שזה שפסק רב אידי בקרקע לטובת המחזיק, דוקא כאן, שהוא מיגו טוב יותר, 'מיגו דאי בעי שתיק', אבל בעלמא – אין מועיל מיגו להוציא הקרקע מחזקת בעליה הראשונים, הגם שהלה יושב בה עתה – שהקרקע בחזקת בעליה עומדת. וכן משמע מדברי הרא"ש. – עפ"י בית הלוי ח"ג לג, א. ע"ש.

ב. מדברי התוס' להלן (לה: ד"ה ואי) משמע שמועיל מיגו למערער, תוך ג' שנים. ומבואר שכלפי ה'מרא קמא' נחשב כ'להחזיק'. וכן פסקו ב'תומים' (כללי מיגו, ט) וב'נתיבות' (שם ט), וכ"כ ב'פורת יוסף' להלן לה:).

– שיטת הרמב"ן ש'מיגו להוציא' – אמרינן. וכתב להוכיח כן מכמה מקומות. ופרש טעמו של רב יוסף, שמדובר שלא קיימו עדיין את השטר, וכיון שהודה שהוא מזויף, אין ב"ד נזקקים לקיימו, שהרי הוא כחרס הנשבר, וכיון שאינו מקויים, ממילא בטל ה'מגו' שהיה אומר 'שטר מעליא הוא', כי שטר שאינו מקויים אינו כלום כשהלה טוען כנגדו 'מזויף'.

(בבאר שיטת הרשב"ם בטעמו של רב יוסף – ע' ברא"ש; חדושי הגרש"ק להלן בדף לד.

וע"ע בתחילת דיני מגו להש"ך; בית הלוי ח"ג לה; חדושי הגרנ"ט קעה; חדושי העילוי ממיצ"ט נא).

'רבא בר שרשום' – לא נזכר בשני התלמודים כי אם כאן. (עפ"י בדיקה במחשב)

דף לג

'אכבשיה לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי, דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא, כי אמינא דאית לי זוזי גבייכו מהימנא' – יש לתמוה, למה לו לעשות כל זאת, לכבוש שטר המשכון עד שיאכל כשיעור חובו, יבוא לבית דין ככלות ימי המשכון, בעוד הקרקע בידו, ויטען דברים כהויתן, שיש לו חוב על היתומים. ויהא נאמן במיגו עד כדי דמי הקרקע, שהיה יכול לטעון 'לקוחה היא בידי'?

ותרץ הרמב"ן, הגם שיש לו מיגו בבואו לבית דין, ב"ד לא יודקו לתביעת חובו, שהרי אפילו יש לו עדים עמו, ידחוהו עד שיגדלו היתומים, שאין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין.

והביא עוד בשם הר"י הלוי ז"ל (אבן מגאש) לפרש, שאכן רבא בר שרשום מודה היה ליתומים שהקרקע שייכת להם, וכבר שלמו ימי המשכון, וטען, אעכב הקרקע בידי, שאז יש עמי 'מיגו' ואין אני בא להוציא דבר מאת היתומים, אלא אחזיק בקרקע, והם אינם יכולים להוציאה מידי, שהרי יש עמי כח נאמנות של 'מיגו'.

– מכל דברי הרמב"ן הללו משמע, שאילו היה כאן 'מיגו' טוב, היה מועיל גם לענין הפירות שיבואו לאחר מכן. והדבר שנוי במחלוקת בין הפוסקים, אם מועיל ה'מיגו' להמשיך לאכול פירות, או שמא אינו מועיל משום 'מיגו להוציא', וכל הנידון על הפירות שכבר אכל.

ואולם אפשר לחלק, שדוקא כאן, לפי שהיה עם רבא בר שרשום שטר על חובו (כמו שכתבו כמה ראשונים), לכך מועיל לו ה'מיגו' אף להוציא, ואין להוכיח למקום אחר. – ע' בכל זה בש"ך ובקצוה"ח ובנתי"מ קג, ד.

– זה שתפס הפירות בעד החוב שהיה לו, הגם ש'מטלטלי דיתמי לא משתעבדי', ועוד, הפירות שנוצרו לאחר מיתה לא נשתעבדו כלל לבע"ח – אעפ"כ הלא יש לו קנין שעבוד על הקרקע, ויכול לתפוס המטלטלין בעד אותו קנין שעבוד שיש לו בקרקע. (עפ"י נתיבות המשפט קיב, ה. וע"ע ש"ך קצוה"ח ובנתי"מ קי, ב).